

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 558

din 29 octombrie 2024

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. d), alin. (2) și (3)], ale art. I pct. 4 (cu referire la art. 8¹), ale art. I pct. 7 [cu referire la art. 11 alin. (1)], ale art. I pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)], ale art. I pct. 9 [cu referire la art. 13 alin. (4) și (5)], ale art. I pct. 15 [cu referire la art. 15 alin. (6)], ale art. I pct. 16 [cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b)], ale art. I pct. 17 [cu referire la art. 16 alin. (6)], ale art. I pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. a) și b)], ale art. I pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b) și c)], ale art. I pct. 41 [cu referire la art. 37² alin. (2)] și ale art. XIV alin. (3) din Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative

Marian Enache	— președinte
Mihaela Ciocină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	— judecător
Laura-Iuliana Scânteii	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Cristina Teodora Pop	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (PL-x nr. 382/2024), obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite.

2. Curtea Constituțională a fost sesizată prin Hotărârea nr. 5 din 27 iunie 2024 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite cu obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, care a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 6.004 din 28 iunie 2024 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.138A/2024.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate sunt formulate următoarele critici:

(1) *Critici de neconstituționalitate intrinsecă raportate la dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție*

4. Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite arată că, din examinarea conținutului normativ al dispozițiilor legii criticate, rezultă că multiple soluții normative ce vizează atât condițiile de fond pentru acordarea sau redobândirea cetățeniei ori pentru retragerea acesteia, cât și aspecte de procedură nu întrunesc exigențele de claritate, previzibilitate și accesibilitate statuate în mod constant în jurisprudența instanței de contencios constituțional, împrejurare care creează premisele unor vicii de neconstituționalitate prin raportare la prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

5. Referitor la prevederile **art. I pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. d)] din legea criticată**, se susține că acestea sunt lipsite de claritate, întrucât, deși trimiterea la „condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor” pentru determinarea mijloacelor legale necesare unei existențe decente pare că se referă la prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor, nici legea analizată și nici Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 nu definesc **sintagma „mijloace legale pentru o existență decentă”** și nici nu stabilesc condițiile pentru definirea acesteia. Mai mult, se arată că în cuprinsul Ordonanței de urgență a Guvernului

nr. 194/2002 pot fi identificate mai multe „praguri” la care se raportează condiția deținerii mijloacelor de existență, motiv pentru care sintagma anterior menționată este neclară. Se arată că, deși, cel mai probabil, dispozițiile legale criticate au în vedere condițiile referitoare la obținerea/prelungirea dreptului de lungă ședere, totuși acest aspect nu rezultă cu suficientă claritate din modul acestora de redactare, motiv pentru care textul criticat încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție.

6. De asemenea, se susține că **sintagma „legislația privind regimul străinilor”**, din cuprinsul art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 21/1991, are un conținut neclar, întrucât din categoria actelor normative ce reglementează regimul străinilor fac parte nu doar Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002, ci și Ordonanța Guvernului nr. 25/2014 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României și pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 204/2020 privind stabilirea unor măsuri de aplicare a Acordului privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, în materie de reglementare a dreptului de intrare și ședere pe teritoriul României, Legea nr. 122/2006 privind azilul în România. Se menționează că acest din urmă aspect rezultă din conținutul Legii nr. 28/2024 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul străinilor, în care se face referire la toate actele normative anterior menționate.

7. De asemenea, se susține că dispozițiile **art. I pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (2)] din legea criticată** cuprind mai multe sintagme, precum „realizări educaționale relevante”, „contribuții deosebite”, „participare activă”, „a depus eforturi deosebite”, „poate demonstra realizări remarcabile”, „implicare civică deosebită”, care au un grad mare de generalitate și care conduc la lipsa de previzibilitate a normei întrucât lasă la aprecierea subiectivă și arbitrară a autorității competente în domeniul cetățeniei modalitatea de aplicare în concret a acestei norme care stabilește că termenul de 8 ani prevăzut la alin. (1) al aceluiași art. 8 poate fi redus cu 3 ani, în cazul în care solicitantul face, printre alte condiții, *„dovada participării sale active la viața economică a societății românești ori, după caz, a unor realizări educaționale relevante sau a unei contribuții deosebite în domeniul cultural, al promovării drepturilor omului, al angajamentului social sau de voluntariat”*.

8. Se arată că, în mod similar, sunt criticabile și prevederile **art. I pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (3)] din legea criticată**, din perspectiva sintagmelor „potrivit prevederilor legale

în vigoare”, „a depus eforturi deosebite”, „poate demonstra realizări remarcabile”, „implicare civică deosebită”, care conferă întregului alin. (3) al art. 8 anterior menționat un caracter neclar și imprevizibil, precum și dispozițiile **art. I pct. 4 din legea analizată, cu referire la art. 8¹ din Legea nr. 21/1991 [identificate de autoarea sesizării ca „art. I pct. 3 cu referire la art. 8¹ din Legea nr. 21/1991”]**, din perspectiva sintagmei „a contribuit în mod deosebit”, în condițiile în care, deși la alin. (2) al art. 8¹ anterior referit sunt instituite criterii prin care se poate aprecia contribuția la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, întinderea și însemnătatea acestei contribuții sunt lăsate de legiuitor, în mod arbitrar, la aprecierea autorităților abilitate să aplice legea analizată.

9. În ceea ce privește dispozițiile **art. I pct. 7 [cu referire la art. 11 alin. (1)] din legea criticată** — potrivit cărora persoanele care au fost cetățeni români, dar au pierdut cetățenia română din motive neimputabile, pot redobândi cetățenia română dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e) din aceeași lege și fac dovada cunoașterii limbii române, în condițiile legii —, se susține că acestea sunt în discordanță cu prevederile art. I pct. 16 din legea ce formează obiectul prezentei sesizări, care modifică dispozițiile art. 15¹ din Legea nr. 21/1991, întrucât la art. 15¹ alin. (5) lit. a) se prevede că nu au obligația să facă dovada cunoașterii limbii române persoanele care au fost cetățeni români și care solicită redobândirea cetățeniei potrivit art. 10 sau 11 din legea analizată.

10. Referitor la dispozițiile **art. I pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)] din legea criticată**, se susține că sintagmele „orice îndoială” și „când există certitudinea” din cuprinsul acestora sunt lipsite de claritate și previzibilitate, dar și că textul criticat încalcă principiul bunei administrări, un principiu amplu analizat în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, care obligă autoritățile publice să depună toate diligențele pentru rezolvarea, în condiții de claritate, transparentă și imparțialitate, a tuturor cererilor cu care au fost investite. Se arată că acest principiu a fost creat pe cale jurisprudențială, în temeiul art. 41 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, făcându-se trimitere la Hotărârea din 2 aprilie 1998, pronunțată în Cauza C-367/95 *Comisia/Sytraval și Brink's France*, paragraful 62, prin care s-a reținut că, pentru asigurarea unei analize „diligente și imparțiale” a unei plângeri, autoritatea administrativă este obligată să analizeze, chiar din oficiu, anumite elemente care nu au fost menționate în mod expres de petent. De asemenea, se arată că, prin Hotărârea din 21 noiembrie 1991, pronunțată în Cauza C-269/90 *Technische Universität München*, paragrafele 23-25, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a impus autorității publice din respectiva cauză obligația de a audia o parte afectată de o măsură nefavorabilă, chiar dacă un astfel de drept de a fi audiat nu era prevăzut de legislația aplicabilă, dând astfel eficiență principiului bunei administrări. Totodată, se arată că, prin Hotărârea din 22 octombrie 1991, pronunțată în Cauza C-16/90 *Nölle*, paragrafele 13 și 30-32, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a afirmat obligația Comisiei de a lua în considerare, cu diligență, toate elementele care i-au fost puse la dispoziție în cadrul unei proceduri. În acest ultim sens, se menționează că, potrivit Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, printre elementele esențiale ale principiului bunei administrări sunt indicate inclusiv dreptul oricărei persoane de a fi ascultată, înainte de luarea oricărei măsuri individuale care ar putea să îi aducă atingere, dreptul oricărei persoane de acces la dosarul propriu și obligația autorității administrative de a analiza în mod efectiv cererile cu care a fost sesizată și de a-și motiva deciziile.

11. Se arată, așadar, că, potrivit principiului bunei administrări, este exclusă ipoteza, prevăzută de dispozițiile art. I pct. 8 din legea criticată, cu referire la art. 12 alin. (3) din Legea nr. 21/1991, în care autoritatea publică nu determină cu certitudine îndeplinirea sau nu a condițiilor legale de acordare a cetățeniei, putând justifica o decizie de neacordare a cetățeniei pe incertitudinea îndeplinirii anumitor condiții, de vreme ce aceasta are obligația să

își motiveze deciziile cu un grad ridicat de profesionalism, în condiții de eficiență, fără să lase loc echivocului.

12. Se susține că dispozițiile legale criticate reprezintă norme de ordine publică având caracter imperativ, astfel că autoritatea publică este obligată să le respecte, motiv pentru care doar neîndeplinirea oricăreia dintre condițiile de acordare/redobândire a cetățeniei poate reprezenta motiv de respingere a cererii administrative formulate în acest sens, nu și dubiul cu privire la neîndeplinirea uneia dintre condițiile anterior menționate, astfel cum prevăd dispozițiile legale criticate. Prin urmare, se susține că reglementarea, în cuprinsul art. 12 alin. (3) din Legea nr. 21/1991, a ipotezei existenței unei îndoieli cu privire la îndeplinirea condițiilor legale pentru redobândirea cetățeniei, ca motiv de respingere a cererii de acordare a cetățeniei, invalidează obligația autorității publice de a efectua toate demersurile/verificările necesare pentru a concluziona în mod pertinent asupra îndeplinirii/neîndeplinirii condițiilor anterior menționate, aspect ce contravine principiului bunei administrări, mai sus analizat.

13. În ceea ce privește dispozițiile **art. I pct. 9 [cu referire la art. 13 alin. (4), identificate de autoarea sesizării ca „pct. 6 cu referire la art. 10 alin. (4) și (5)”] din legea criticată**, se susține că sintagma „solicitantul să fi contribuit în mod deosebit la” din cuprinsul acestora este lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, întrucât din dispozițiile legale criticate nu rezultă ce criterii și condiții va avea în vedere misiunea diplomatică la întocmirea punctului de vedere ce va însoți cererea de acordare a cetățeniei și care va fi luat în considerare la evaluarea acestei cereri. Se menționează că aceeași observație este valabilă și pentru soluția legislativă prevăzută la **art. I pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)] din legea criticată**, în privința termenului „certitudine”.

14. Referitor la prevederile **art. I pct. 15 [cu referire la art. 15 alin. (6)] din legea criticată**, se susține că acestea sunt neclare, în condițiile în care din textele criticate nu rezultă care sunt criteriile potrivit cărora Comisia pentru cetățenie (denumită în continuare *Comisie*) stabilește conținutul și natura „informațiilor utile” pentru a cita anumite persoane în vederea audierii.

15. Cu privire la dispozițiile **art. I pct. 17 [cu referire la art. 16 alin. (6)] din legea criticată**, potrivit cărora Comisia poate dispune efectuarea oricăror verificări care se impun, atunci când există îndoieli cu privire la autenticitatea înscrisurilor depuse de solicitant sau la veridicitatea datelor cuprinse în acestea, se susține că această soluție legislativă este neclară și lipsită de previzibilitate, aspect de natură să conducă la aplicarea sa neunitară, în lipsa unor elemente determinate sau determinabile stabilite la nivel normativ.

16. Cu privire la dispozițiile **art. I pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. b)] din legea criticată**, se susține că acestea sunt lipsite de claritate, întrucât definesc drept caz temeinic justificat „existența unor motive imperative de interes public”, fără ca textele criticate să prevadă în ce constau motivele imperative și cum pot fi anumite situații calificate drept motive imperative de interes public prin raportare la criterii obiective. Se arată că aceeași critică este valabilă și pentru ipoteza normativă prevăzută la art. 19¹ alin. (4) lit. a) din Legea nr. 21/1991 care prevede cerința ca soluționarea cu prioritate a cererii să se „răsfrângă în mod direct și pozitiv asupra situației solicitantului sau a copiilor săi minori (...)”, îndeplinirea acestei condiții fiind lăsată la aprecierea subiectivă a președintelui Autorității Naționale pentru Cetățenie. Se arată că, drept consecință a lipsei de calitate a dispozițiilor legale anterior menționate, decizia referitoare la prioritizarea soluționării cererilor de acordare sau redobândire a cetățeniei, prevăzută la art. 19¹ alin. (3) din Legea nr. 21/1991, este lipsită de previzibilitate.

17. Referitor la dispozițiile **art. I pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b)] din legea criticată**, se susține că sintagma „este cunoscută ca având legături cu entități teroriste sau le-a sprijinit sub orice formă” nu satisface exigențele de claritate a legii, nerezultând din legea criticată în ce măsură și în raport cu ce elemente obiective autoritățile din domeniul cetățeniei pot constata

existența acestei situații de fapt în mod real și veridic, cu consecința retragerii cetățeniei. Se arată că aceeași critică este valabilă și pentru ipoteza prevăzută la art. 25 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 21/1991, în condițiile în care nu rezultă cu claritate din prevederile legale criticate ce presupune „ascunderea unor date pertinente”, cine face această evaluare și în funcție de ce criterii se poate stabili care sunt datele ce pot fi apreciate ca fiind pertinente.

18. În ceea ce privește dispozițiile **art. XIV alin. (3) din legea criticată**, se susține că soluția legislativă prevăzută de acestea este neclară întrucât, conform textelor criticate, nu poate fi determinat conținutul „elementelor care nasc îndoieli” cu privire la autenticitatea actelor care dovedesc îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru acordarea sau, după caz, redobândirea cetățeniei române.

19. Se conchide că, deși, în aparență, intenția legiuitorului prin folosirea sintagmelor mai sus analizate pare a fi aceea de a da prevalență dreptului autorității în materia cetățeniei de a-și exercita atribuțiile într-o marjă de apreciere specifică oricărui act decizional, în realitate, prin reglementarea soluțiilor legislative mai sus analizate cu nerespectarea exigențelor de calitate a legii se deschide calea arbitrarului în aplicarea legii ce constituie obiectul prezentei obiecții de neconstituționalitate. În acest context, se arată că, în ciuda dezvoltării istorice relativ lungi a doctrinei privind marja de apreciere, acesta din urmă este surprinzător de greu de definit, fiind dificilă stabilirea limitelor sale exacte. Se subliniază că marja de apreciere poate fi largă sau restrânsă, însă o marjă de apreciere prea largă prezintă un potențial mai mare de apreciere discreționară, apreciere ce nu poate fi lăsată la latitudinea unei Comisii unice, ci trebuie să facă obiectul analizei mai multor comisii, cu componență diferită, care să ia parte la soluționarea cererilor.

20. Se precizează că o parte din sintagmele mai sus criticate anterior se regăsesc și în forma legii aflată în vigoare, însă acestea nu au constituit anterior obiectul controlului de constituționalitate.

21. Este invocată jurisprudența Curții Constituționale referitoare la exigențele de calitate a legii, respectiv Decizia nr. 104 din 6 martie 2018, paragraful 74, și Decizia nr. 17 din 15 februarie 2023, paragraful 56.

22. Cu privire la dispozițiile **art. I pct. 41 [cu referire la art. 372 alin. (2)] din legea criticată**, care prevăd că în privința unor termene de procedură expres reglementate în cuprinsul Legii nr. 21/1991 nu sunt aplicabile instituțiile suspendării și întreruperii, nici chiar în caz de forță majoră, și că forța majoră nu împiedică curgerea acestor termene, se susține că această modalitate de reglementare contravine principiului statului de drept, astfel cum acesta este reglementat la art. 1 alin. (3) din Constituție.

(2) *Critici de neconstituționalitate intrinsecă raportate la prevederile art. 4 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 53 din Constituție*

23. Cu privire la dispozițiile **art. I pct. 16 din legea criticată cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b) din Legea nr. 21/1991**, care prevăd exceptarea persoanelor care au împlinit vârsta de 65 de ani de la obligația de prezentare a dovezii cunoașterii limbii române, se susține că acestea contravin dispozițiilor art. 4 alin. (2) din Constituție, prin crearea premiselor apariției a două categorii de cetățeni români, unii cunoscători și alții necunoscători ai limbii naționale, cu evidenta ignorare a legăturii avute în vedere de textul constituțional anterior menționat între „unitatea poporului” și „egalitatea cetățenilor”. Se susține, în acest sens, că limba națională reprezintă elementul central al patrimoniului spiritual al poporului român, în jurul căruia se realizează unitatea națională, privită nu doar în raport cu prezentul, ci în egală măsură cu trecutul și viitorul acestuia, că limba reprezintă mai mult decât un simplu mijloc de comunicare, ea fiind liantul între generațiile anterioare, cea prezentă și cele viitoare, o componentă esențială a ceea ce ne definește în raport cu alte popoare și ne leagă ca națiune, precum și faptul că limba reprezintă factorul intrinsec al unității spirituale a poporului român, fără de care nu putem vorbi de o unitate în sens politic a acestuia. Pentru aceste considerente, se arată că

soluția legislativă criticată nu este justificată și nu este proporțională cu scopul urmărit de legiuitor, fiind contrară prevederilor art. 53 din Constituție. Se arată că pentru persoanele înaintate în vârstă — pentru care poate fi înțeleasă, în mod rezonabil, existența unor limitări de natură cognitivă care să împiedice asimilarea cu ușurință a unei noi limbi — pot fi prevăzute standarde diferite ale cunoașterii limbii naționale, însă nu o exceptare totală a acestora de la condiția cunoașterii limbii române, astfel cum prevede textul criticat.

24. Se susține că norma constituțională prevăzută la art. 4 alin. (2) trebuie înțeleasă în sensul interzicerii discriminării cetățenilor români prin raportare la limba maternă a acestora, fără a putea căpăta semnificația înlăturării de la aplicare, în privința unei categorii de persoane, a obligației cunoașterii limbii naționale a țării a căror cetățenie o dobândesc. Mai mult, se arată că, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, criteriile de discriminare prevăzute la art. 4 alin. (2) din Constituție trebuie interpretate și aplicate în raport cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale în domeniul drepturilor omului (se face trimitere la Decizia nr. 6 din 25 februarie 1993). Sub acest aspect, se arată că norma criticată trebuie raportată și la dispozițiile art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în sensul creării, prin textul criticat, a unui tratament diferențiat între persoanele care solicită acordarea cetățeniei, bazat pe criterii de vârstă. În acest sens, se subliniază că, potrivit jurisprudenței Curții de la Strasbourg, respectiv potrivit celor statuate prin Hotărârea din 25 iulie 2017, pronunțată în Cauza *Carvalho Pinto de Sousa Morais împotriva Portugaliei*, paragraful 45, articolul 14 nu interzice toate diferențele de tratament, ci numai acele diferențe bazate pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală, sau „statut”, prin care indivizii sau grupurile se pot distinge unii de alții. Acesta enumeră criterii specifice pe care le include în sfera noțiunii de „statut”, inclusiv, *inter alia*, sexul, rasa și proprietatea. Se susține că, în general, sintagma „alt statut” a primit un sens larg, iar interpretarea sa nu a fost limitată la caracteristicile care sunt personale, înăscute sau inerente (se face trimitere la hotărârile din 16 martie 2010 și 13 iulie 2010, pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Carson și alții împotriva Regatului Unit*, paragrafele 61 și 70, și *Clift împotriva Regatului Unit*, paragrafele 56-58). Se menționează că instanța de la Strasbourg a recunoscut că vârsta ar putea constitui un „alt statut” în sensul art. 14 din Convenție (este invocată Hotărârea din 10 iunie 2010, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Schwizgebel împotriva Elveției*, paragraful 85), deși nu a sugerat, până în prezent, că discriminarea pe motive de vârstă ar trebui echivalată cu alte motive susceptibile de discriminare (este invocată Hotărârea din 15 septembrie 2016, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *British Gurkha Welfare Society și alții împotriva Regatului Unit*, paragraful 88).

25. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctele lor de vedere.

26. **Guvernul** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

27. În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate intrinsecă formulate prin raportare la dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5), se arată, ca observație de principiu, că, ținând seama și de specificitatea materiei legislative analizate, normele juridice criticate, ce reglementează condițiile de fond și pe cele de procedură privind acordarea, redobândirea și retragerea cetățeniei române, întrunesc cerințele de claritate, precizie și previzibilitate specifice calității legii.

28. Este invocată, în acest sens, jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care s-a statuat că previzibilitatea consecințelor ce decurg dintr-un act normativ determinat nu poate fi una absolută, întrucât, oricât de dorită ar

fi aceasta, ea ar da naștere la o rigiditate excesivă a reglementării. Sunt invocate, în acest sens, cu titlu exemplificativ, hotărârile din 26 aprilie 1979, 25 mai 1993, 15 noiembrie 1996, 20 mai 1999, 6 decembrie 2012 și 9 ianuarie 2013, pronunțate în cauzele *Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 1)*, paragraful 149, *Kokkinakis împotriva Greciei*, paragraful 40, *Cantoni împotriva Franței, Rekvenyi contra Ungariei*, paragraful 34, *Michaud împotriva Franței*, paragraful 96, și *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei*, paragraful 179, dar și jurisprudența Curții Constituționale, fiind indicate Decizia nr. 1.646 din 15 decembrie 2009 și Decizia nr. 722 din 5 noiembrie 2019, paragraful 26. Este invocată, totodată, Decizia Curții Constituționale nr. 103 din 7 martie 2024, paragrafele 14-23.

29. În ceea ce privește critica formulată cu privire la art. I pct. 3 din lege, cu referire la norma propusă pentru art. 8 alin. (2) din Legea nr. 21/1991, se arată că expresiile „realizări educaționale relevante”, „contribuții deosebite”, „participare activă”, „a depus eforturi deosebite”, „poate demonstra realizări remarcabile”, „implicare civică deosebită” au un grad de generalitate mai mare, care nu conduce însă la lipsa de previzibilitate a normei criticate, acestea reflectând specificul instituției cetățeniei. Se susține că legea criticată oferă repere obiective pentru o interpretare și o aplicare unitară a normelor vizate.

30. Referitor la critica adusă dispozițiilor art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 21/1991, în ceea ce privește expresia „are asigurate în România mijloace legale pentru o existență decentă, în condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor”, se arată că, prin legea supusă controlului de constituționalitate, s-a prevăzut ca acordarea cetățeniei, potrivit art. 8 din Legea nr. 21/1991, să fie condiționată de împrejurarea ca solicitantul să fie titularul unui drept de ședere pe termen lung sau, după caz, al dreptului de rezidență permanentă în România. Se arată, totodată, că persoana care are domiciliul pe teritoriul României este deținătoarea unui drept de ședere pe termen lung care se acordă străinului pentru o perioadă nedeterminată, persoana în cauză dobândind acest drept în urma unor ample verificări de securitate întreprinse de Inspectoratul General pentru Imigrări. Se arată că, spre deosebire de aceștia, cetățenii străini posesori ai dreptului de ședere temporal nu au un domiciliu în România, neavând intenția de a rămâne pe teritoriul național.

31. Pentru aceste motive, se apreciază că dispozițiile art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 21/1991 au în vedere mijloacele de existență prevăzute pentru persoanele care dobândesc drept de ședere pe termen lung pe teritoriul României, în condițiile prevederilor art. 71 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată. În acest sens, se arată că această din urmă normă legală are denumirea marginală „Condiții de acordare a dreptului de ședere pe termen lung” și prevede printre condițiile recunoașterii dreptului anterior menționat pe cele referitoare la „dovada depunerii mijloacelor de întreținere la nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, pe o perioadă de cel puțin 12 luni, cu excepția străinilor membri de familie ai cetățenilor români” și „dovada deținerii legale a spațiului de locuit, în condițiile legii”. Se mai arată, totodată, că dispozițiile art. 12 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene prevăd că „cetățenii Uniunii Europene aflați în una dintre următoarele situații au dreptul de rezidență în România pentru o perioadă mai mare de 3 luni: (...) b) dețin mijloace de întreținere pentru ei și membrii lor de familie, de regulă cel puțin la nivelul venitului minim garantat în România, și asigurare de sănătate”.

32. În ceea ce privește criticile formulate cu privire la dispozițiile art. I pct. 4 din lege, cu referire la prevederile art. 81 din Legea nr. 21/1991, din perspectiva sintagmei „a contribuit în mod deosebit”, se arată că, în scopul creșterii gradului de

previzibilitate a reglementării, legea supusă controlului de constituționalitate a instituit o serie de repere în ceea ce privește activitățile care dovedesc contribuția solicitantului la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, însă evaluarea concretă, calitativă și cantitativă, a contribuției persoanei vizate, sub aspectul însemnătății acesteia, este dată, în mod firesc, în sarcina autorităților de aplicare a legii. Astfel, îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 8¹ din Legea nr. 21/1991 este lăsată la aprecierea Autorității pentru Cetățenie, întrucât Comisia pentru cetățenie are atribuția să verifice îndeplinirea condițiilor necesare pentru acordarea, redobândirea, retragerea sau renunțarea la cetățenia română. Se precizează, totodată, că soluțiile pronunțate de aceasta sunt supuse controlului instanțelor judecătorești.

33. În ceea ce privește critica adusă dispozițiilor art. I pct. 15 din lege, cu referire la art. 15 alin. (6) din Legea nr. 21/1991, se arată că și reglementarea *de lege lata* prevede, la art. 15 alin. (4), posibilitatea audierii „unor persoane care ar putea da informații utile în vederea soluționării cererii” și că audierea persoanelor în cauză are ca scop clarificarea, în procedura administrativă derulată de Comisie, a unor împrejurări de fapt și, ca finalitate, verificarea îndeplinirii de către persoana în cauză a condițiilor necesare pentru acordarea sau redobândirea cetățeniei.

34. Referitor la critica adusă dispozițiilor art. I pct. 9 din lege, cu referire la art. 12 alin. (3) din Legea nr. 21/1991, se arată că, potrivit jurisprudenței consolidate a Curții Constituționale, în cazul în care legiuitorul nu a conferit un sens autonom unor concepte, prin definirea acestora în cuprinsul respectivului act normativ, sensul conceptelor utilizate este cel uzual, din Dicționarul explicativ al limbii române. În concret, se arată că semnificația termenului „certitudine” este cea de „siguranță, încredere deplină (în ceva sau în cineva)”, iar termenul „îndoială”, în contextul normei analizate, are sensul de „neîncredere”, „lipsă de încredere”, „dubiu”. Se susține că maniera de redactare a normei criticate evidențiază cu claritate scopul urmărit de legiuitor, și anume că orice dubiu rezonabil în formarea convingerii membrilor Comisiei pentru cetățenie asupra îndeplinirii condițiilor legale necesare pentru acordarea cetățeniei va conduce la respingerea cererii, o astfel de situație nefiind în avantajul solicitantului. Scopul normei este, așadar, acela de a stabili un standard de apreciere a îndeplinirii condițiilor cumulative pentru acordarea sau redobândirea cetățeniei, și anume certitudinea îndeplinirii acestora, dincolo de orice îndoială. Se mai arată că, din redactarea prevederilor criticate, precum și din ansamblul legii cetățeniei, rezultă, de asemenea, că intenția legiuitorului a fost de a lăsa Autorității Naționale pentru Cetățenie o marjă de apreciere în stabilirea relevanței și semnificației unor împrejurări de fapt, instanța judecătorească urmând să verifice dacă autoritatea a depășit sau nu această marjă de apreciere, respectiv dacă ordinul prin care președintele Autorității Naționale pentru Cetățenie respinge cererea de acordare sau de redobândire a cetățeniei, constatând neîndeplinirea condițiilor prevăzute de lege, a fost emis în mod legal.

35. Cât privește critica potrivit căreia textul de lege vizat intră în contradicție cu respectarea principiului bunei administrări, analizat în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, se arată că nu există absolut nicio îndoială că accesul la cetățenie este o problemă de drept național, care se situează printre cele mai discreționare prerogative îngăduite statului, expresie a suveranității statale, iar competența exclusivă a statelor membre în acest domeniu este afirmată, în mod regulat, inclusiv de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

36. În ceea ce privește dispozițiile art. I pct. 17 din legea supusă controlului, respectiv critica adusă sintagmei „elemente care nasc îndoielei cu privire la autenticitatea înscrisurilor” din cuprinsul alin. (6) al art. 16 din Legea nr. 21/1991, se arată că forma acestora de redactare indică faptul că orice împrejurare de natură să ridice dubii rezonabile cu privire la autenticitatea înscrisurilor depuse de către solicitant sau la veridicitatea datelor

cuprinse în aceste înscrisuri impune clarificarea respectivei situații de către Comisie, iar nu respingerea *de plano* a cererii.

37. Cât privește critica adusă soluției propuse la art. I pct. 17 din lege, cu referire la art. 16 alin. (6) din Legea nr. 21/1991, potrivit căreia „Comisia poate dispune efectuarea oricăror verificări care se impun”, apreciată ca fiind „neclară și lipsită de previzibilitate, aspect de natură să conducă la aplicare neunitară, în lipsa unor elemente determinate sau determinabile stabilite la nivel normativ”, se arată că norma nu cuprinde o listă exhaustivă a verificărilor permise și posibile, ce pot fi inițiate de către Comisia pentru cetățenie în scopul arătat, dar sensul normei poate fi cu ușurință stabilit, prin dispoziția respectivă consacrandu-se, în fapt, tocmai respectarea de către Comisia pentru cetățenie a obligațiilor ce îi revin în procedura administrativă de acordare a cetățeniei, desigur în limitele competențelor care îi sunt atribuite prin lege.

38. Referitor la critica adusă soluției legislative cuprinse la art. I pct. 21 din lege, cu referire la dispozițiile art. 19¹ alin. (4) lit. b) din Legea nr. 21/1991, ce definesc drept caz temeinic justificat „existența unor motive imperative de interes public”, se arată că, deși, *prima facie*, redactarea normei ar putea părea tautologică, sensul termenului „imperativ” este tocmai acela de a accentua că sunt avute în vedere doar acele situații care se circumscriu, în mod categoric, interesului public. Se arată că se poate deduce, din ansamblul reglementării, care este sfera acestor motive, legiuitorul neputând să prevadă o listă exhaustivă cu situații care se circumscriu acestor motive. Se precizează că se pot încadra în această ipoteză normativă situațiile în care prioritizarea soluționării cererii are la bază solicitări din partea unor autorități publice, solicitări fundamentate pe aspecte ce privesc securitatea națională sau care au legătură cu promovarea intereselor României în spații de interes strategic sau situația particulară a unor solicitanți de cetățenie, atunci când o eventuală naturalizare a acestora, în procedură accelerată, servește unor interese esențiale ale statului român.

39. Cât privește critica adusă sintagmei „soluționarea cu prioritate a cererii este de natură să se răsfrângă în mod direct și pozitiv asupra situației solicitantului sau a copiilor săi minori”, se arată că norma are în vedere situațiile în care, din motive de echitate juridică și compasiune, pe baza atestării făcute de medicul curant, persoanele vizate ar putea beneficia de facilitatea prevăzută de lege, o eventuală naturalizare a acestora permițându-le să poată beneficia de tratament în România, asemenea unui cetățean român.

40. Cu privire la critica adusă dispozițiilor art. I pct. 7 din lege, cu referire la art. 11 alin. (1) din Legea nr. 21/1991, prin care se semnaleză existența unei neconcordanțe cu dispozițiile art. I pct. 16 din Legea nr. 21/1991, care modifică art. 15¹ din Legea nr. 21/1991 — unde, la lit. a) a alin. (5), se arată că nu au obligația de a face dovada cunoașterii limbii române persoanele care au fost cetățeni români și care solicită redobândirea cetățeniei potrivit art. 10 sau 11 din lege —, se arată că norma întrunește exigențele de claritate, precizie și previzibilitate pe care un act normativ trebuie să le îndeplinească. Se precizează că normele juridice nu există izolat, ci ele trebuie raportate la întreg ansamblul normativ din care fac parte, cele două prevederi menționate neputând fi în mod obiectiv disociate. În acest sens, se arată că, în cuprinsul art. 11 alin. (1) din Legea nr. 21/1991, astfel cum a fost modificat prin legea supusă controlului de constituționalitate, se prevede că dovada cunoașterii limbii române se face „în condițiile prezentei legi”, iar art. 15 alin. (5) lit. a) din lege prevede o dispensă de la îndeplinirea acestei condiții pentru cei care au fost cetățeni români.

41. Referitor la critica adusă soluției propuse la art. I pct. 6 din lege, cu referire la art. 10 alin. (1) din Legea nr. 21/1991, se arată că legea stabilește o serie de repere obiective în ceea ce privește fundamentarea punctului de vedere al reprezentanței diplomatice, care, astfel cum legea prevede, are natura unei **opinii orientative** pentru Comisia pentru cetățenie în fundamentarea soluției cu privire la cererea de acordare a

cetățeniei. Astfel, potrivit art. 13 alin. (5) din Legea nr. 21/1991, astfel cum a fost modificată și completată prin legea supusă controlului de constituționalitate, misiunea diplomatică sau, după caz, oficiul consular își exprimă **punctul de vedere** cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, activitățile prin care se demonstrează contribuția solicitantului la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești fiind cele stabilite la art. 8¹ alin. (2) din lege.

42. Referitor la critica adusă soluției legislative prevăzute la art. I pct. 27 din lege, cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 21/1991, prima ipoteză, potrivit căreia „este cunoscută ca având legături cu entități teroriste sau le-a sprijinit sub orice formă”, se arată că, potrivit legii, procedura de retragere a cetățeniei române are două faze: una **administrativă**, desfășurată în fața Comisiei din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie, și una **judiciară**, desfășurată în fața instanței de contencios administrativ competente. Referitor la cea dintâi fază anterior menționată, se arată că Comisia pentru cetățenie constată incidența acestui motiv de retragere a cetățeniei pe baza probatoriului administrat în cadrul procedurii, probatoriu care include atât dovezile prezentate de cel care a formulat sesizarea, cât și probele prin care persoana vizată urmărește să combată cele cuprinse în sesizare.

43. Referitor la critica privind lipsa de claritate și previzibilitate a expresiei „ascunderea unor date pertinente”, se arată că sintagma anterior menționată constituie o preluare din Convenția europeană asupra cetățeniei.

44. În ceea ce privește critica adusă dispozițiilor art. I pct. 16 din lege, cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b) din Legea nr. 21/1991, care vizează exceptarea persoanelor care au împlinit 65 de ani de la obligația de prezentare a dovezii cunoașterii limbii române, se arată că această diferență de tratament are o justificare obiectivă și rezonabilă, urmărește un scop legitim și este proporțională cu mijloacele utilizate pentru atingerea lui. Se susține că motivul pentru care persoanele care au împlinit 65 de ani la data depunerii cererii și care solicită acordarea cetățeniei, în temeiul art. 10 și 11 din Legea nr. 21/1991, sunt exceptate de la dovada cunoașterii limbii române este vârsta acestora; acestor persoane, din considerente de vârstă, le este dificil să obțină un certificat de competență lingvistică la nivelul propus prin proiect, respectiv nivelul de cel puțin B1 al Cadrelui european comun de referință pentru limbi. Astfel, se susține că persoanele care au împlinit vârsta de 65 de ani la data depunerii cererii nu se află în aceeași situație cu celelalte persoane ținute a face dovada cunoașterii limbii române, motiv pentru care nu poate fi reținută încălcarea, prin textul criticat, a principiului constituțional al egalității în drepturi.

45. Cât privește critica adusă dispozițiilor art. I pct. 41 din lege, în ceea ce privește norma introdusă la art. 37² alin. (2) din Legea nr. 21/1991, prin care se preconizează ca o serie de termene de procedură să nu fie supuse suspendării și întreruperii, nici chiar în caz de forță majoră, iar forța majoră să nu împiedice curgerea termenelor, soluție apreciată ca încălcând principiul statului de drept, se susține că dreptul statelor de a reglementa prin legea națională condițiile în care un străin sau un apatrid poate dobândi cetățenia acelui stat este unul dintre așa-numitele „drepturi regaliene”, pe care acesta nu le poate ceda altui stat sau altei entități fără a-și știrbi suveranitatea. Mai mult, se arată că, spre deosebire de alte situații juridice în care nerespectarea (încălcarea) unui termen imperativ duce la stingerea dreptului subiectiv, în cazul normei criticate subzistă posibilitatea celui în cauză de a formula o nouă cerere de acordare a cetățeniei, sens în care se invocă alin. (2) al art. 37² din legea criticată.

46. **Președintele Camerei Deputaților și Președintele Senatului** nu au comunicat punctele lor de vedere.

47. Primul termen de judecată a fost pe data de 14 septembrie 2024, când Curtea a amânat începerea

dezbaterilor pentru data de 15 octombrie 2024, dată la care Curtea a amânat începerea dezbaterilor pentru data de 29 octombrie, când a pronunțat prezenta decizie.

48. La dosarul cauzei, Asociația Obștească „Juriștii pentru Drepturile Omului” din Chișinău, Asociația Obștească „Institutul de Justiție Civilă” din Chișinău, Institutul Frații Golescu pentru Relații cu Românii din Străinătate din București și Institutul pentru Drepturile Civile Europene din București au depus un memoriu *amicus curiae* prin care solicită constatarea neconstituționalității dispozițiilor art. 4 alin. (2), ale art. 13 alin. (1), ale art. 15 alin. (2) și (10) și ale art. XIV alin. (2) din Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative.

49. De asemenea, Asociația Obștească „Parlamentul Independenței” din Chișinău a depus un aviz *amicus curiae* prin care solicită Curții Constituționale să constate neconstituționalitatea dispozițiilor art. 4, 7, ale art. 9 alin. (7), ale art. 10 alin. (1), ale art. 11 alin. (1), ale art. 12, 13, 13², 15, 15¹, 16, 19¹, 21, 22, 22¹, 23 și 37² din legea criticată.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

50. **Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie, potrivit actului de sesizare, Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, lege adoptată de Senat la data de 18 iunie 2024 și de Camera Deputaților la data de 26 iunie 2024. Din analiza obiecției de neconstituționalitate, se reține însă că sunt criticate, în realitate, dispozițiile art. I pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. d), alin. (2) și (3)], ale art. I pct. 4 (cu referire la art. 8¹), ale art. I pct. 7 [cu referire la art. 11 alin. (1)], ale art. I pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)], ale art. I pct. 9 [cu referire la art. 13 alin. (4) și (5)], ale art. I pct. 15 [cu referire la art. 15 alin. (6)], ale art. I pct. 16 [cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b)], ale art. I pct. 17 [cu referire la art. 16 alin. (6)], ale art. I pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. a) și b)], ale art. I pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b) și c)], ale art. I pct. 41 [cu referire la art. 37² alin. (2)] și ale art. XIV alin. (3) din Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, care au următorul cuprins:

— Art. I pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. d), alin. (2) și (3)]: „Art. 8. — (1) Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin, dacă îndeplinește următoarele condiții: (...) d) are asigurate în România mijloace legale pentru o existență decentă, în condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor; (...)

(2) Termenul de 8 ani prevăzut la alin. (1) lit. a) poate fi redus cu până la 3 ani, în cazul în care solicitantul care îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (1) face dovada participării sale active la viața economică a societății românești ori, după caz, a unor realizări educaționale relevante sau a unei contribuții deosebite în domeniul cultural, al promovării drepturilor omului, al angajamentului social sau de voluntariat și se află în una din următoarele situații:

a) este cetățean al unui stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori este cetățean al Confederației Elvețiene;

b) s-a născut pe teritoriul României, iar la data nașterii sale părinții săi sau, după caz, unul dintre aceștia locuia legal pe teritoriul României.

(3) Termenul de 8 ani prevăzut la alin. (1) lit. a) poate fi redus cu până la 3 ani în cazul în care solicitantul care îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (1) a dobândit statutul de refugiat, potrivit prevederilor legale în vigoare, și a depus eforturi deosebite în vederea integrării în societatea românească, mai

ales dacă poate demonstra realizări remarcabile în pregătirea școlară sau profesională ori în ocupația exercitată sau implicare civică deosebită.”;

— Art. I pct. 4 (cu referire la art. 8¹): „Art. 8¹. — (1) Cetățenia română se poate acorda, la cerere, cu posibilitatea stabilirii domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin care, prin activități desfășurate în mod regulat pe o perioadă de cel puțin 3 ani înainte de data cererii, a contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, dacă îndeplinește în mod corespunzător condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b)-g).

(2) Contribuția la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești se dovedește de către solicitant prin:

a) activități prin care se asigură promovarea imaginii României în străinătate sau a drepturilor românilor din străinătate ori care au drept scop susținerea mediului asociativ românesc din străinătate;

b) activitatea didactică și științifică de promovare a limbii și culturii române sau activitatea publicistică în limba română;

c) activități prin care se asigură menținerea și afirmarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a românilor din străinătate.”;

— Art. I pct. 7 [cu referire la art. 11 alin. (1)]: „Art. 11. — (1) Persoanele care au fost cetățeni români, dar au pierdut cetățenia română din motive neimputabile lor sau cărora această cetățenie le-a fost ridicată fără voia lor, precum și descendenții acestora până la gradul III, la cerere, pot redobândi sau li se poate acorda cetățenia română, cu posibilitatea păstrării cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e) și fac dovada cunoașterii limbii române, în condițiile prezentei legi.”;

— Art. I pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)]: „Art. 12. — (...) (3) Acordarea cetățeniei române, inclusiv în ipoteza redobândirii acesteia, se poate dispune doar atunci când există certitudinea că sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute de prezenta lege, orice îndoială cu privire la îndeplinirea vreuneia dintre ele ducând la respingerea cererii.”;

— Art. I pct. 9 [cu referire la art. 13 alin. (4) și (5)]: „Art. 13. — (...) (4) Cererile de acordare a cetățeniei române întemeiate pe dispozițiile art. 8¹ și depuse la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul sau reședința legală sunt trimise Comisiei pentru cetățenie din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, însoțite de un punct de vedere emis de misiunea diplomatică sau oficiul consular cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești. În situația în care cererea a fost depusă la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, Comisia pentru cetățenie va solicita Ministerului Afacerilor Externe punctul de vedere cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești.

(5) Misiunea diplomatică sau, după caz, oficiul consular își exprimă motivat punctul de vedere cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, pe baza unor informații și date verificate și a oricăror documente relevante și utile pentru stabilirea situației acestuia.”;

— Art. I pct. 15 [cu referire la art. 15 alin. (6)]: „Art. 15. — (...) (6) În cazul în care Comisia constată necesitatea audierii unor persoane care ar putea da informații utile în vederea soluționării cererii, dispune citarea acestora, stabilind un nou termen.”;

— Art. I pct. 16 [cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b)]: „Art. 15¹. — (...) (5) Nu au obligația de a face dovada cunoașterii limbii române: (...) b) persoanele care au împlinit vârsta de 65 de

ani la data depunerii cererii și care solicită acordarea cetățeniei române potrivit art. 10 sau 11. (...)”;

— Art. I pct. 17 [cu referire la art. 16 alin. (6)]: „Art. 16. — (...) (6) Dacă există elemente care nasc îndoieli cu privire la autenticitatea înscrisurilor depuse de către solicitant sau la veridicitatea datelor cuprinse în acestea, Comisia poate dispune efectuarea oricăror verificări care se impun. Comisia poate, după împrejurări, să propună respingerea cererii în cazul în care demersurile în scopul obținerii unei confirmări din partea autorităților statului străin emitent al documentelor cu privire la autenticitatea înscrisurilor sau veridicitatea datelor cuprinse în acestea rămân fără rezultat. Dispozițiile art. 12 alin. (3) rămân aplicabile.”;

— Art. I pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. a) și b) din Legea nr. 21/1991]: „Art. 19¹. — (...) (4) Constituie cazuri terneinic justificate în înțelesul alin. (3):

a) starea gravă a sănătății solicitantului sau a copiilor minori pentru care se solicită acordarea cetățeniei române, dacă situația este atestată de medicul curant din România al acestora, iar soluționarea cu prioritate a cererii este de natură să se răsfrângă în mod direct și pozitiv asupra situației solicitantului sau a copiilor săi minori;

b) existența unor motive imperative de interes public.”;

— Art. I pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b) și c)]: „Art. 25. — (1) Cetățenia română se poate retrage persoanei care: (...)

b) este cunoscută ca având legături cu entități teroriste sau le-a sprijinit, sub orice formă, ori este implicată, în orice mod, în pregătirea sau săvârșirea unui act de terorism sau a pregătit ori a săvârșit orice alte fapte care, potrivit legii, constituie amenințări la adresa securității naționale a României;

c) a obținut cetățenia română în mod fraudulos, prin furnizarea unor informații false ori prin ascunderea unor date pertinente sau prin mijloace frauduloase.”;

— Art. I pct. 41 [cu referire la art. 37² alin. (2)]: „Art. 37². — (...) (2) Termenele prevăzute la art. 15 alin. (3), art. 15¹ alin. (3), art. 20 alin. (2), art. 21 alin. (6), art. 31 alin. (2) și art. 34¹ alin. (7) și (8) nu sunt supuse suspendării și întreruperii, nici chiar în caz de forță majoră; forța majoră nu împiedică curgerea termenelor.”;

— Art. XIV alin. (3): „Art. XIV. — (...) (3) Dispozițiile prezentei legi privind procedura acordării cetățeniei române sunt aplicabile și cererilor pentru acordarea sau, după caz, redobândirea cetățeniei române, înregistrate la Autoritatea Națională pentru Cetățenie până la data intrării în vigoare a prezentei legi și aflate în curs de soluționare la această dată.”

51. Dispozițiile constituționale pretins încălcate sunt cele ale art. 1 alin. (3) și (5) referitoare la statul drept și la calitatea legii, ale art. 4 alin. (2) privind unitatea poporului și egalitatea între cetățeni și ale art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, precum și prevederile art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la interzicerea discriminării.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

52. În prealabil examinării obiecției de neconstituționalitate, Curtea are obligația verificării condițiilor de admisibilitate a acesteia, prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, iar constatarea neîndeplinirii uneia dintre ele are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții (Decizia Curții Constituționale nr. 66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 9 martie 2018, paragraful 38).

53. Obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite.

54. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art. 77 alin. (3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

55. În cauză, propunerea legislativă a fost adoptată de Senat, în calitate de Cameră de reflecție, la data de 18 iunie 2024, și de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, la data de 26 iunie 2024, în procedură de urgență. Legea a fost depusă la secretarii generali ai celor două Camere în vederea exercitării dreptului de sesizare asupra constituționalității la data de 26 iunie 2024 și a fost trimisă Președintelui României pentru promulgare la data de 28 iunie 2024. La data de 27 iunie 2024 a fost formulată prezența obiecției de neconstituționalitate, care a fost trimisă Curții Constituționale pe data de 28 iunie 2024. Prin urmare, având în vedere cele mai sus menționate, Curtea constată că obiecția este admisibilă (a se vedea, în acest sens, și Decizia Curții Constituționale nr. 67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 13 martie 2018, paragraful 70, prima ipoteză).

56. Curtea reține că a fost sesizată cu o obiecție de neconstituționalitate privind o lege adoptată, dar încă nepromulgată de Președintele României, fiind îndeplinită, așadar, condiția de admisibilitate referitoare la obiectul controlului de constituționalitate.

57. În consecință, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

58. Referitor la criticile de neconstituționalitate intrinsecă raportate la dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, Curtea reține că acestea sunt neîntemeiate, pentru următoarele considerente:

59. Cu privire la standardele de calitate a legii, astfel cum acestea rezultă din exigențele dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că o dispoziție legală trebuie să fie precisă, neechivocă și să instituie norme clare, previzibile și accesibile, a căror aplicare să nu permită arbitrarul sau abuzul, și că norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform și să stabilească cerințe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi (a se vedea Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 906 din 8 decembrie 2015, paragraful 34, sau Decizia nr. 263 din 24 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 649 din 26 iulie 2018, paragraful 20).

60. De asemenea, instanța de contencios constituțional, făcând trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a constatat că noțiunea de „drept” folosită în cuprinsul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale corespunde celei de „lege” și înglobează atât prevederile legale, cât și practica judiciară, presupunând cerințe calitative, îndeosebi cele referitoare la accesibilitate și previzibilitate (a se vedea Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 29, Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată în Cauza *Coëme și alții împotriva Belgiei*, paragraful 145, Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunțată în Cauza *E.K. împotriva Turciei*, paragraful 51, Hotărârea din 29 martie 2006, pronunțată în Cauza *Achour împotriva Franței*, paragrafele 41 și 42, Hotărârea din 24 mai

2007, pronunțată în Cauza *Dragotoni* și *Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 33 și 34, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunțată în Cauza *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 140, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, paragrafele 107 și 108, Hotărârea din 17 septembrie 2009, pronunțată în Cauza *Scoppola împotriva Italiei (nr. 2)*, paragrafele 93, 94 și 99, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza *Del Río Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 78, 79 și 91).

61. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este în special cazul profesioniștilor, care sunt obligați să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se așteaptă din partea lor să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care acestea le prezintă (a se vedea hotărârile pronunțate în cauzele *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 35, *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragraful 35, *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, paragraful 109). Având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea de la Strasbourg a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, ale căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Din nou, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre (a se vedea hotărârile pronunțate în cauzele *S.W. împotriva Regatului Unit*, paragraful 36, *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 36 și 37, *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 141, *Del Río Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 92 și 93).

62. Distinct de cele mai sus menționate, în ceea ce privește competența Comisiei pentru cetățenie, prin Decizia nr. 103 din 7 martie 2024, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 575 din 20 iunie 2024, paragrafele 19 și 20, Curtea Constituțională a reținut că Legea cetățeniei nr. 21/1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 576 din 13 august 2010, instituie o serie de garanții procedurale, apte să asigure evitarea abuzului din partea autorității competente în materia cetățeniei. Astfel, Curtea a reținut că art. 12 alin. (1) din Legea nr. 21/1991 prevede că aprobarea cererilor de acordare a cetățeniei române se face prin ordin al președintelui Autorității Naționale pentru Cetățenie, pe baza propunerilor Comisiei pentru cetățenie, entitate fără personalitate juridică din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie și care este formată din personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor [art. 14 alin. (1) și (4) din Legea nr. 21/1991]. Aceasta verifică îndeplinirea sau, după caz, neîndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru acordarea ori redobândirea cetățeniei române și consemnează cele constatate într-un raport motivat. În acest scop, poate solicita relații de la orice autorități cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 8 alin. (1)

lit. b) și e) din Legea nr. 21/1991 și poate dispune citarea persoanelor a căror audiere o consideră necesară pentru obținerea de informații utile în vederea soluționării cererii [art. 15 alin. (2) și (4) din Legea nr. 21/1991]. Totodată, poate cere solicitantului completarea dosarului, în termen de cel mult 4 luni de la primirea cererii, în cazul în care se constată lipsa unor documente necesare soluționării acesteia [art. 16 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 21/1991]. În cazul neîndeplinirii condițiilor prevăzute de lege, președintele Autorității Naționale pentru Cetățenie respinge, prin ordin, cererea de acordare sau de redobândire a cetățeniei, acesta fiind comunicat, de îndată, solicitantului, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire [art. 19 alin. (2) și (3) din Legea nr. 21/1991].

63. Prin aceeași decizie, Curtea a reținut că, în scopul înlăturării posibilului exces de putere al autorității administrative, legea a reglementat și remediul judecătoresc, astfel că, după parcurgerea procedurii administrative descrise, solicitanții cu privire la care s-a emis un ordin prin care președintele Autorității Naționale pentru Cetățenie a respins cererea de acordare a cetățeniei se pot adresa instanței de judecată. În cadrul acestei etape jurisdicționale, ordinul de respingere a cererii de acordare a cetățeniei române poate fi contestat, în termen de 15 zile de la data comunicării, la Secția de contencios administrativ și fiscal a Tribunalului București, iar hotărârea tribunalului poate fi atacată cu recurs la Secția de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel București.

64. Raportând considerentele de principiu mai sus invocate la criticile formulate în prezenta cauză, referitoare la încălcarea standardelor de calitate a legii, Curtea reține că redactarea normelor în materia cetățeniei, deși realizată, uneori, în termeni generali, nu echivalează cu ambiguitatea ori lipsa de previzibilitate a reglementării, întrucât principiul generalității legii nu este sinonim cu lipsa de claritate și previzibilitate a reglementării. De altfel, din cauza caracterului general al prevederilor în materie de cetățenie, menite să evidențieze marja largă de apreciere a statului în procesul de acordare a cetățeniei, nivelul de precizie cerut acestora poate fi mai mic decât în cazul altor acte normative.

65. În jurisprudența sa recentă (a se vedea Decizia nr. 103 din 7 martie 2024, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 575 din 20 iunie 2024, paragraful 14), Curtea Constituțională a reținut că în ceea ce privește instituirea condițiilor pe care le impune solicitanților în vederea obținerii cetățeniei române, statul român are o largă marjă de discreție întrucât „cetățenia română este legătura și apartenența unei persoane fizice la statul român”. Această exprimare sintetică reflectă specificul instituției cetățeniei, constând în existența unei relații indisolubile între individ și statul căruia îi aparține, manifestată pe plan juridic și politic. Dimensiunea juridică a cetățeniei reprezintă sursa unui complex de drepturi și obligații, ce conturează statutul persoanei din perspectiva dreptului constituțional. Dimensiunea politică a cetățeniei este dată de faptul că cetățenia constituie, prin excelență și în exclusivitate, o chestiune de stat. De aceea, acordarea calității de cetățean reprezintă un act de suveranitate al statului, acesta dispunând de o largă marjă de discreție în ceea ce privește instituirea condițiilor pe care le impune solicitanților în vederea obținerii cetățeniei române.

66. Curtea a mai reținut că libertatea statelor de a stabili conform propriilor viziuni condițiile ce trebuie îndeplinite de cetățenii străini și de apatrizi pentru a li se acorda cetățenia este confirmată și de prevederile art. 3 pct. 1 din Convenția Europeană asupra cetățeniei, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 6 noiembrie 1997, intrată în vigoare la 1 martie 2000 și ratificată de România prin Legea nr. 396/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 490 din 9 iulie 2002, potrivit căreia este de competența fiecărui stat să determine prin legislația proprie care sunt resortisanții săi (a se vedea Decizia nr. 103 din 7 martie 2024, precitată, paragraful 15).

67. Prin decizia anterioară, Curtea a reținut, așadar, că este dreptul suveran al legiuitorului să stabilească acele condiții pe care le impune solicitanților în vederea obținerii cetățeniei române, în virtutea art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală, care consacră rolul Parlamentului de organ reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării.

68. Analizând punctual criticile de neconstituționalitate prin raportare la considerentele reținute anterior în jurisprudență și luând în considerare exigențele impuse de respectarea standardelor de calitate a legii, Curtea reține următoarele:

69. În ceea ce privește criticile aduse prevederilor art. 1 pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. d)] din legea analizată, din perspectiva sferei de aplicare a sintagmei „mijloace legale pentru o existență decentă, în condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor”, Curtea constată că, potrivit art. 8 din Legea nr. 21/1991, acordarea cetățeniei este condiționată de împrejurarea ca solicitantul să fie titularul unui drept de ședere pe termen lung sau, după caz, al dreptului de rezidență permanentă în România, aspect reglementat la art. 1 pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. a)] din legea criticată.

70. În aceste condiții, persoana care solicită cetățenia română este titulară a dreptului de ședere pe termen lung pe teritoriul României și a dobândit acest drept în urma unor ample verificări de securitate întreprinse de Inspectoratul General pentru Imigrări, spre deosebire de cetățenii străini posesori ai dreptului de ședere temporară în România, care nu fac obiectul aceluiași proceduri de securitate, întrucât nu fac demersuri de permanentizare a șederii pe teritoriul național.

71. Totodată, pentru armonizarea reglementării cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 421 din 5 iunie 2008, respectiv ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 774 din 2 noiembrie 2011 — acte normative care stabilesc, ca regulă, că se poate acorda dreptul de ședere pe termen lung celor care au avut drept de ședere temporară sau au beneficiat de protecție internațională pe teritoriul României, în mod continuu în ultimii 5 ani anteriori depunerii cererii, respectiv că beneficiul dreptului de rezidență permanentă este condiționat de o rezidență continuă și legală pe teritoriul României pentru o perioadă de cel puțin 5 ani —, legea criticată prevede posibilitatea reducerii termenului de ședere de 8 ani cu până la 3 ani pentru anumite categorii de solicitanți de cetățenie.

72. Din analiza celor două acte normative de reglementare primară anterior menționate cu privire la obținerea dreptului de ședere pe termen lung rezultă că norma criticată are în vedere mijloacele de existență stabilite pentru obținerea dreptului de ședere pe termen lung, potrivit art. 71 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002, republicată și art. 12 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2005, republicată.

73. Referitor la critica adusă dispozițiilor art. 1 pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (2) și (3)] din legea criticată, și celor ale art. 1 pct. 4 (referire la art. 81, identificate de autoarea sesizării ca „art. 1 pct. 3 cu referire la art. 81”) din legea analizată, în ceea ce privește sensul sintagmelor „realizări educaționale relevante”, „contribuții deosebite”, „participare activă”, „a depus eforturi deosebite”, „poate demonstra realizări remarcabile”, „implicare civică deosebită”, Curtea reține că, pentru a conferi previzibilitate criteriilor reglementate pentru dobândirea cetățeniei române, legea criticată prevede repere ce vizează activitățile care pot dovedi contribuția solicitantului la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești. **Evaluarea concretă, calitativă și cantitativă, a îndeplinirii acestora este de competența Autorității Naționale pentru Cetățenie**, în cadrul căreia Comisia pentru cetățenie are atribuția de verificare a îndeplinirii condițiilor necesare pentru acordarea, redobândirea, retragerea sau renunțarea la cetățenia română,

soluțiile pronunțate de aceasta putând fi supuse controlului judecătoresc, astfel cum s-a reținut prin Decizia Curții Constituționale nr. 103 din 7 martie 2024, precitată.

74. Pe de altă parte, Curtea constată că realizarea de către legiuitor a unui inventar al tuturor activităților ce pot fi încadrate în sfera sintagmelor criticate și care pot determina obținerea cetățeniei române, precum și a criteriilor sau metodelor de cuantificare ale acestora este, practic, imposibilă, o atare tehnică de reglementare fiind, totodată, contrară standardelor de calitate a legii statuate în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene mai sus invocată. În acest sens, Curtea a reținut în jurisprudența sa că formularea legilor nu poate prezenta o precizie absolută, una dintre tehnicile standard de reglementare constând în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. S-a statuat, totodată, că oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară și că, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație (a se vedea Decizia nr. 717 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 23 martie 2016, paragraful 31).

75. Totodată, Curtea menționează că o reglementare similară există în Codul civil francez, care prevede, la art. 21-19 pct. 6, că „Poate fi naturalizat fără cerința stagiului (în sensul de perioadă minimă de locuire — *s.n.*): (...) 4. străinul care a adus servicii excepționale Franței sau cel a cărui naturalizare prezintă un interes excepțional pentru Franța. În acest caz, decretul de naturalizare nu poate fi dat decât după avizul Consiliului de Stat pe baza unui raport motivat al ministrului de resort.”

76. Aceste considerente sunt valabile, *mutatis mutandis*, și în privința criticilor formulate cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 13 alin. (4) și (5), identificate de autoarea sesizării ca „pct. 6 cu referire la art. 10 alin. (4) și (5)”) din legea criticată, referitor la sintagma „solicitantul să fi contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești”.

77. Referitor la critica adusă dispozițiilor art. 1 pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)] din legea criticată, critică ce vizează sensul sintagmelor „orice îndoială” și „când există certitudinea”, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale constante, faptul că legiuitorul nu definește legal anumii termeni și anumite expresii folosite în cuprinsul legii indică intenția acestuia de a conferi respectivilor temeni și respectivelor expresii sensul ce rezultă și înțelesul uzual al cuvintelor ce le compun (a se vedea Decizia nr. 441 din 24 septembrie 2024, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1290 din 19 decembrie 2024, paragraful 23). Astfel, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, prin „certitudine” se înțelege „siguranță, încredere deplină (în ceva sau în cineva)”, iar sensul cuvântului „îndoială”, în contextul normei analizate, este cel de „neîncredere”, „lipsă de încredere” sau „dubiu”.

78. Totodată, Curtea constată că redactarea normei criticate evidențiază scopul urmărit de legiuitor, și anume ca orice dubiu rezonabil al membrilor Comisiei pentru cetățenie cu privire la îndeplinirea condițiilor legale pentru acordarea sau redobândirea cetățeniei române să determine respingerea cererii de acordare sau de redobândire a acesteia, o astfel de situație nefiind în avantajul solicitantului. Așadar, dispozițiile legale criticate prevăd un standard de apreciere a îndeplinirii condițiilor cumulative pentru acordarea sau redobândirea cetățeniei, standard care constă în certitudinea îndeplinirii acestor condiții, dincolo de orice îndoială. Nu în ultimul rând, soluția legislativă analizată poate constitui și o măsură de protecție a securității statului în raport de concluziile membrilor Comisiei asupra modului de îndeplinire a condițiilor legale pentru acordarea sau redobândirea cetățeniei române.

79. De asemenea, prevederile legale criticate lasă Autorității Naționale pentru Cetățenie o marjă de apreciere în stabilirea relevanței și semnificației unor împrejurări de fapt, în cadrul procedurii de acordare a cetățeniei. Curtea reține că legea

critică prevede remedii legale pentru a înlătura arbitrarul din soluțiile pronunțate de Autoritatea Națională pentru Cetățenie, acestea putând fi supuse controlului instanței de contencios administrativ competente, care poate verifica, și sub aspectul anterior analizat, soluția de respingere a cererii de acordare sau de redobândire a cetățeniei române, dispusă prin ordin al președintelui Autorității Naționale pentru Cetățenie, respectiv dacă aceasta a fost emisă în mod legal sau cu un exces de putere constând în depășirea marjei de apreciere antereferte.

80. De altfel, **Curtea subliniază faptul că nicio dispoziție constituțională sau legală nu garantează dreptul la acordarea/dobândirea cetățeniei române, fiind reglementată, în acest sens, doar o vocație legală**, aspect prevăzut, în mod expres, la art. 1 pct. 1 [cu referire la art. 4 alin. (2)] din legea analizată, conform căruia „dispozițiile prezentei legi nu conferă cetățenilor străini sau persoanelor fără cetățenie un drept la dobândirea cetățeniei române prin acordare la cerere”, acordarea cetățeniei fiind, așadar, o prerogativă de putere publică a statului.

81. Considerentele mai sus invocate sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, și în privința criticilor referitoare la dispozițiile art. XIV alin. (3) din legea criticată, în ceea ce privește expresia „elementelor care nasc îndoieli” cu privire la autenticitatea actelor juridice depuse de solicitant în cadrul procedurii.

82. Cât privește critica potrivit căreia dispozițiile legale analizate încalcă principiul bunei administrări, analizat în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, Curtea reține că acordarea cetățeniei este o chestiune de drept național, care se numără printre cele mai discreționare prerogative ale statului, expresie a suveranității statale, iar competența exclusivă a statelor membre în acordarea cetățeniei este recunoscută, în mod constant, de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Totodată, art. 41 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene referitor la principiul bunei administrări se aplică instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii Europene.

83. Pe de altă parte, din dispozițiile legii analizate rezultă obligația Comisiei pentru cetățenie de a-și motiva temeinic și neechivoc soluțiile pronunțate, pe baza documentelor existente la dosarul fiecărei cauze. În acest sens, art. 12 alin. (1) din aceeași lege prevede că „la formularea propunerilor asupra modului de soluționare a cererilor de acordare ori de redobândire a cetățeniei române, Comisia decide motivat, pe baza datelor, informațiilor și actelor evaluate, precum și a rezultatului la interviul susținut pentru verificarea condițiilor prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. f) și g)”, iar, conform art. 14 alin. (6) din aceeași lege, „în cazul în care președintele Autorității Naționale pentru Cetățenie nu își însușește propunerea din raportul Comisiei, acesta poate dispune, o singură dată, restituirea dosarului către Comisie, indicând verificările care trebuie să fie efectuate și măsurile care trebuie să fie luate în continuare în vederea lămuririi cauzei sub toate aspectele. Comisia astfel reînvăște efectuează verificările suplimentare indicate în nota de restituire și soluționează dosarul de cetățenie într-un termen rezonabil.”

84. Cu toate acestea, Comisia pentru cetățenie nu dispune de toate mijloacele legale necesare pentru a proceda la aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzelor, această atribuție revenind, în mod firesc, organelor judiciare. Pentru acest motiv, atunci când, având în vedere datele din cuprinsul documentelor aflate la dosarul cauzelor, Comisia pentru cetățenie are îndoieli legitime cu privire la îndeplinirea condițiilor de acordare a cetățeniei, Autoritatea Națională pentru Cetățenie va respinge cererea de acordare sau redobândire a cetățeniei.

85. Nu în ultimul rând, sarcina dovedirii îndeplinirii condițiilor legale pentru acordarea cetățeniei române revine titularului cererii de acordare sau redobândire a cetățeniei, Comisia pentru cetățenie neputându-se substitui acestuia în demersul său. De altfel, astfel cum s-a arătat mai sus, soluțiile de respingere a cererilor de acordare sau redobândire a cetățeniei române sunt supuse controlului pe calea contenciosului administrativ, iar

titularii unor astfel de cereri beneficiază de garanțiile arătate prin Decizia Curții Constituționale nr. 103 din 7 martie 2024.

86. Considerentele de mai sus sunt valabile, *mutatis mutandis*, și cu privire la critica referitoare la art. 1 pct. 15 [cu referire la art. 15 alin. (6)] din legea criticată, în ceea ce privește sintagma „informațiilor utile”.

87. Referitor la critica ce vizează dispozițiile art. 1 pct. 17 [cu referire la art. 16 alin. (6)] din legea criticată, cu privire la sintagma „elemente care nasc îndoieli cu privire la autenticitatea înscrisurilor”, Curtea reține că aceasta indică intenția legiuitorului de a exclude posibilitatea acordării cetățeniei române atunci când există orice împrejurare de natură să ridice dubii rezonabile cu privire la autenticitatea înscrisurilor sau la veridicitatea datelor din cuprinsul dosarelor depuse la Autoritatea Națională pentru Cetățenie în vederea dobândirii sau redobândirii cetățeniei române. Astfel, pentru situațiile anterior menționate, dispoziția legală criticată prevede dreptul Comisiei pentru cetățenie de a dispune efectuarea oricăror verificări care se impun, precum și dreptul acesteia de a propune respingerea unor asemenea cereri, în cazul în care demersurile în scopul obținerii unei confirmări din partea autorităților statului străin emitent al documentelor cu privire la autenticitatea înscrisurilor sau veridicitatea datelor cuprinse în acestea rămân fără rezultat.

88. De asemenea, din maniera de reglementare a dispozițiilor legale criticate, dar și din caracterul motivat al propunerilor ce pot fi făcute de Comisia pentru cetățenie, rezultă, fără echivoc, că aceste drepturi nu pot fi exercitate de către comisia anterior menționată în mod discreționar, aceasta fiind obligată să motiveze soluția prin care dispune efectuarea de verificări, respectiv să arate care sunt elementele ce ridică îndoieli asupra autenticității înscrisurilor ori a veridicității datelor arătate în actele depuse de către solicitant.

89. Totodată, Curtea reține și în acest caz că norma criticată nu ar putea cuprinde o enumerare exhaustivă a verificărilor ce pot fi inițiate de către Comisia pentru cetățenie, însă, din interpretarea teleologică a textului, rezultă, în mod evident, că scopul dispozițiilor legale criticate este să reglementeze garanții necesare corectei soluționări de către Comisia pentru cetățenie a dosarelor aflate pe rolul său, în fiecare ipoteză ce rezultă din studiul acestora. Altfel spus, dispoziția legală criticată reglementează ipoteza normativă a existenței unor elemente care nasc îndoieli cu privire la autenticitatea înscrisurilor depuse de către solicitant sau la veridicitatea datelor cuprinse în acestea, în scopul reglementării unei proceduri administrative complete de acordare a cetățeniei, textul criticat urmând să fie interpretat și aplicat de către Comisia pentru cetățenie, în limitele competenței sale, în fiecare caz în parte, în funcție de particularitățile spețelor deduse soluționării. Cu titlu exemplificativ, prevederile legale criticate se pot concretiza în solicitarea de către Comisia pentru cetățenie a unor expertize extrajudiciare a înscrisurilor prezentate pentru stabilirea autenticității documentelor, în audierea unor terțe persoane care pot oferi informații utile soluționării cererii, în audierea solicitantului sau în solicitarea de informații de la alte autorități ale statului român.

90. În ceea ce privește critica referitoare la dispozițiile art. 1 pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. b)] din legea criticată, cu privire la sintagma „existența unor motive imperative de interes public”, Curtea reține că, deși noțiunea de „interes public” nu mai beneficiază, în prezent, de o definiție legală, aceasta este foarte des folosită în cuprinsul Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1154 din 7 decembrie 2004, și în cel al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 555 din 5 iulie 2019, sensul acesteia fiind cel de interes general al societății, respectiv interes care vizează ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunitare și realizarea competenței

autorităților publice. Cu titlu exemplificativ, pot fi încadrate în această ipoteză normativă situațiile în care soluționarea cu prioritate a cererilor de acordare sau de redobândire a cetățeniei are la bază solicitări formulate de autorități publice, fundamentate pe aspecte care privesc securitatea națională sau care au legătură cu promovarea intereselor României în spații de interes strategic, precum și situația particulară a unor solicitanți, atunci când o eventuală naturalizare a lor, în procedură accelerată, servește unor interese esențiale ale statului român.

91. În ceea ce privește dispozițiile art. I pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. a)] din legea criticată, care prevăd cerința ca, în ipoteza pe care o reglementează — starea gravă a sănătății solicitantului sau a copiilor minori pentru care se solicită acordarea cetățeniei române, situație atestată de medicul curant al acestora din România —, soluționarea cu prioritate a cererii să se „răsfrângă în mod direct și pozitiv asupra situației solicitantului sau a copiilor săi minori”, Curtea reține că sintagma criticată are în vedere situațiile în care, în ipoteza analizată, o eventuală naturalizare a solicitantului sau a copiilor minori pentru care se solicită acordarea cetățeniei române, potrivit unei proceduri accelerate, are ca efect ameliorarea stării de sănătate a persoanelor în cauză prin facilitarea accesului la servicii și asistență medicală corespunzătoare.

92. Această soluție legislativă are ca temei considerente de umanism și echitate, precum și de ordin umanitar, referitoare la asigurarea dreptului la ocrotirea sănătății, drept fundamental prevăzut la art. 32 din Constituție.

93. În ceea ce privește încadrarea unor cazuri concrete în sfera dispozițiilor art. 19¹ alin. (4) lit. a) din Legea nr. 21/1991, aceasta este lăsată la aprecierea Autorității Naționale pentru Cetățenie, apreciere care însă nu poate fi una discreționară, fiind realizată în condițiile statuate prin Decizia Curții Constituționale nr. 103 din 7 martie 2024 și ale standardului obiectiv prevăzut de norma criticată, care constă în atestarea stării grave a sănătății solicitantului sau a copiilor minori pentru care se solicită acordarea cetățeniei române de către medicul curant din România al acestora.

94. Referitor la critica formulată cu privire la dispozițiile art. I pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b)] din legea criticată, în privința sintagmei „este cunoscută ca având legături cu entități teroriste sau le-a sprijinit sub orice formă”, Curtea reține că dispozițiile art. 32 alin. (1) din Legea nr. 21/1991, astfel cum au fost modificate și completate prin legea ce face obiectul prezentei obiecții, prevăd că orice autoritate sau persoană care are cunoștință de existența unui motiv pentru retragerea cetățeniei române poate sesiza, în scris, Comisia pentru cetățenie, având obligația să prezinte dovezile de care dispune; aceeași dispoziție legală prevede sesizarea din oficiu a Comisiei pentru cetățenie pentru motivul prevăzut la art. 25 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 21/1991.

95. Cu toate că dispozițiile legii nu prevăd în mod expres, de principiu, sesizările avute în vedere de norma analizată sunt formulate de autoritățile statului care au atribuții legale în domeniul securității naționale a României; conform dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 18 martie 2014, „(1) *Organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției, prin structuri interne specializate.*”

96. În ceea ce privește procedura specifică acestui caz de retragere a cetățeniei, constatarea împrejurărilor prevăzute prin norma criticată se va face de către Comisia pentru cetățenie pe baza probelor administrate. În acest sens, sunt administrate atât dovezile prezentate de autoritatea sau persoana care a formulat

sesizarea, cât și probele prin a căror administrare persoana în cauză înțelege să se apere împotriva acuzațiilor ce îi sunt aduse prin sesizare.

97. În ceea ce privește critica referitoare la dispozițiile art. I pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. c)] din legea criticată, relativ la sintagma „ascunderea unor date pertinente”, Curtea constată că expresia criticată a fost preluată din Convenția europeană asupra cetățeniei, care prevede, la art. 7, un caz de retragere a cetățeniei de către un stat membru în situația dobândirii cetățeniei „ca urmare a unui comportament fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent din partea solicitantului”.

98. Totodată, sintagma criticată este clarificată în cuprinsul Raportului explicativ al aceleiași convenții, raport care prevede, la subparagraful b, pct. 61-63, următoarele: „61. Comportamentul fraudulos, oferirea unor informații false sau ascunderea oricărui fapt relevant trebuie să fie rezultatul unui act sau omisiune deliberată a solicitantului, care a fost un factor semnificativ în dobândirea cetățeniei. De exemplu, dacă o persoană dobândește cetățenia statului parte cu condiția ca ulterior să se renunțe la cetățenia de origine și persoana nu a făcut acest lucru în mod voluntar, statul parte ar fi îndreptățit să prevadă pierderea cetățeniei sale. Mai mult, în sensul prezentei convenții, «ascunderea oricărui fapt relevant» înseamnă ascunderea unei condiții relevante care ar împiedica dobândirea cetățeniei de către persoana în cauză (cum ar fi bigamia). «Relevant» în acest context se referă la fapte (cum ar fi ascunderea unei alte naționalități sau ascunderea unei condamnări pentru o infracțiune gravă) care, dacă ar fi fost cunoscute înainte de acordarea cetățeniei, ar fi dus la o decizie de refuz de a acorda o astfel de naționalitate.

62. Formularea acestui paragraf este destinată, de asemenea, să acopere dobândirea cetățeniei prin pretenții false (informații false sau incomplete sau alte acțiuni înșelătoare, în special prin intermediul certificatelor neautentice sau neadevărate), amenințări, luare de mită și alte acțiuni similare frauduloase.

63. În cazurile în care dobândirea cetățeniei a fost rezultatul comportamentului necorespunzător specificat la subparagraful (b), statele sunt libere fie să revoce cetățenia (pierdere), fie să considere că persoana respectivă nu și-a dobândit niciodată cetățenia (nulă *ab initio*).”

99. Or, având în vedere dispozițiile art. 11 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern, statul român, prin Autoritatea Națională pentru Cetățenie, este obligat să asigure aplicarea dispozițiilor Convenției europene asupra cetățeniei, sens în care Raportul explicativ al acesteia are un rol semnificativ, de *soft law*.

100. Mai mult, formulări aproape identice se regăsesc și în alte legislații naționale din domeniul cetățeniei. Cu titlu exemplificativ, art. 40 paragraful (3) din Legea britanică privind cetățenia (British Nationality Act, 1981) prevede că „Ministrul poate, prin ordin, reține cetățenia unei persoane obținută prin înregistrare sau naturalizare, dacă este convins că înregistrarea sau naturalizarea a fost obținută prin: (a) fraudă, (b) reprezentare falsă sau (c) ascunderea unui fapt material”.

101. Cu privire la critica de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art. I pct. 16 [cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b)] din legea analizată, care prevăd soluția legislativă ce vizează exceptarea persoanelor care au împlinit vârsta de 65 de ani de la obligația de prezentare a dovezii cunoașterii limbii române, soluție legislativă despre care autoarea sesizării afirmă că încalcă dispozițiile constituționale ale art. 4 alin. (2), ale art. 16 și ale art. 53, Curtea reține că excepția reglementată prin dispozițiile legale criticate vizează exceptarea acestor solicitanți de la obligația prezentării unei dovezi formale a cunoașterii limbii române (sub forma unui înscris conștând într-un certificat de atestare lingvistică sau o foaie matricolă), și **nu exceptează persoanele care au împlinit vârsta de 65 de ani de la obligația cunoașterii limbii române, întrucât acordarea/redobândirea cetățeniei române în temeiul art. 10 și art. 11, inclusiv în**

cazul acestor solicitanți, este condiționată expres, conform legii criticate, de cunoașterea de către solicitant a limbii române. Așadar, excepția introdusă la art. 15¹ alin. (5) lit. a) și b) nu poate avea ca semnificație sau finalitate înlăturarea de la aplicare, în privința niciunui solicitant, a obligației cunoașterii limbii române ca limbă oficială a țării a cărei cetățenie urmează să dobândească. Obligația cunoașterii limbii române inclusiv de către persoanele care au împlinit vârsta de 65 de ani la data cererii urmează a fi verificată și constatată de membrii Comisiei pentru cetățenie în cadrul procedurii derulate, prin mijloacele și în condițiile prevăzute de legea supusă controlului. Astfel, potrivit art. 13 alin. (1), cererea de acordare sau, după caz, de redobândire a cetățeniei române se formulează în limba română, iar solicitantul trebuie să îndeplinească toate condițiile legale prevăzute la art. 8 alin. (1), inclusiv cele de la lit. f) și g) constând în obligația de a cunoaște limba română, noțiunile elementare de cultură și civilizație românească, prevederile Constituției României și imnul național. Totodată, Curtea reține că opțiunea legiuitorului prevăzută la art. 15¹ alin. (6) de a nu verifica prin interviu îndeplinirea de către persoanele prevăzute la art. 15¹ alin. (5) a condițiilor privind cunoașterea limbii române, a noțiunilor elementare de cultură și civilizație românească, a prevederilor Constituției României și a imnului național reprezintă cel mult o procedură simplificată, un aspect procedural care nu poate înlătura total obligațiile stabilite în sarcina solicitanților la art. 8 alin. (1) lit. f) și g). Indiferent de modalitatea procedurală în care Comisia pentru cetățenie va verifica îndeplinirea condițiilor legale pentru acordarea cetățeniei, folosind inclusiv procedura reglementată la art. 15 alin. (4), dacă este cazul, acordarea cetățeniei române, inclusiv în ipoteza redobândirii acesteia, se poate dispune doar atunci când există certitudinea că sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute de prezenta lege [(inclusiv cele de la art. 8 alin. (1) lit. f) și g)], orice îndoială cu privire la îndeplinirea vreuneia dintre ele ducând la respingerea cererii [(art. 12 alin. 3)].

102. Acest tratament juridic diferit este justificat de faptul că dovada cunoașterii limbii române se face, conform legii criticate, prin depunerea **certificatului de atestare lingvistică** eliberat de instituțiile de învățământ superior din România acreditate pentru programul de studii «An pregătitor de limba română», de Institutul Limbii Române, de Institutul Cultural Român sau de institutele culturale românești din străinătate, care să ateste cunoașterea limbii române de către titularul său cel puțin la nivelul B1 al Cadrului european comun de referință pentru limbi — CECRL sau a **copiei legalizate a foii matricole** emise de unități de învățământ de nivel liceal sau de instituții de învățământ superior din statul de cetățenie sau de reședință, în care se atestă studiul pentru minimum 3 ani în limba română. Or, din datele statistice ale activității Comisiei pentru cetățenie prezentate în expunerea de motive a legii criticate, rezultă că nu toate persoanele care au împlinit vârsta de 65 de ani ar putea să mai aibă capacitatea de a susține testul de limbă corespunzător, o astfel de obligație putând fi una disproporționată în raport cu disponibilitățile lor intelectuale raportate la vârstă. Acest aspect nu semnifică eliminarea totală a obligației solicitantului de a cunoaște limba română la un nivel suficient pentru a se integra în societate, așa cum s-a arătat anterior. În plus, potrivit art. 20 din Legea nr. 21/1991, pentru a dobândi cetățenia română, persoanele în cauză vor depune jurământul de credință în limba română.

103. Având în vedere și împrejurările istorice care stau la baza procedurii de redobândire a cetățeniei române, se observă că norma criticată are în vedere inclusiv persoane care au împlinit o anumită vârstă (spre exemplu, persoane născute în anul 1959, în situația depunerii cererii în anul în curs), dar despre care se poate presupune, în mod rezonabil, că au utilizat limba română în mediul familial (în cazul în care aceasta era limba maternă), limbă pe care este posibil să o fi studiat la școală cu grafie chirilică. Așa fiind, pentru astfel de persoane nu cunoașterea limbii române ar fi o problemă, ci dovedirea cunoașterii acesteia la un nivel relativ ridicat, prin examen

susținut cu grafie latină, în urma căruia să obțină un certificat de atestare lingvistică, în condițiile legii.

104. De altfel, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite, ceea ce înseamnă că acest principiu nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite (a se vedea Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994). Prin aceeași jurisprudență, s-a statuat că art. 16 din Constituție vizează egalitatea în drepturi între cetățeni în ceea ce privește recunoașterea în favoarea acestora a unor drepturi și libertăți fundamentale, nu și identitatea de tratament juridic asupra aplicării unor măsuri, indiferent de natura lor (a se vedea Decizia nr. 53 din 19 februarie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 3 aprilie 2002, Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie 2012, Decizia nr. 323 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 29 iunie 2015, paragraful 19, sau Decizia nr. 718 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 909 din 9 decembrie 2015, paragraful 15).

105. De asemenea, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, diferența de tratament devine discriminare, în sensul art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, numai atunci când autoritățile statale introduc distincții între situații analoage și comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Potrivit jurisprudenței instanței europene anterior menționate, vârsta, ca motiv de discriminare, se încadrează în ipoteza vizată de expresia „altă situație” din cuprinsul art. 14 al Convenției, însă aplicarea acestuia din urmă poate fi declanșată atunci când statele semnatare, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, nu tratează în mod diferit persoanele ale căror situații sunt semnificativ diferite (a se vedea hotărârile din 6 aprilie 2000, 29 aprilie 2002 și 15 ianuarie 2013 pronunțate în cauzele *Thlimmenos împotriva Greciei*, paragraful 44, *Pretzy împotriva Regatului Unit*, paragraful 88, și *Eweida și alții împotriva Regatului Unit*, paragraful 87). Mai mult, pe lângă obligația negativă de a nu discrimina, ce incumbă statelor membre, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, de asemenea, că, în anumite circumstanțe, art. 14 din Convenție poate să impună statelor membre „obligațiile pozitive” de a preveni, de a opri sau de a sancționa discriminarea (a se vedea Hotărârea din 13 iulie 2014 pronunțată în Cauza *Pla și Puncernau împotriva Andorrei*, paragraful 62). Astfel de obligații pozitive ce revin statelor membre pot include așa-numitele „măsuri pozitive” (a se vedea Hotărârea din 29 ianuarie 2013 pronunțată în Cauza *Horváth și Kiss împotriva Ungariei*, paragraful 104) sau „discriminarea inversă”, „acțiuni pozitive” sau „acțiuni afirmative”, pe care un stat ar putea sau ar trebui să le adopte pentru a corecta „inechitățile/inegalitățile de fapt”.

106. Raportând standardele constituționale și convenționale mai sus invocate la prezenta cauză, Curtea reține că distincția între cele două categorii de solicitanți ai redobândirii cetățeniei române, respectiv persoanele care nu au împlinit și cele care au împlinit 65 de ani, are o justificare obiectivă și rezonabilă, urmărește un scop legitim, cu respectarea raportului de proporționalitate între acesta și mijloacele utilizate pentru atingerea lui, fiind, așadar în acord cu dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție.

107. Întrucât soluția legislativă criticată urmărește un scop legitim, cu respectarea raportului de proporționalitate între acesta și mijloacele utilizate pentru atingerea lui, și în considerarea motivelor de mai sus, nu poate fi reținută încălcarea prevederilor art. 4 alin. (2) și art. 16 din Constituție.

108. De asemenea, Curtea reține că Raportul explicativ al Convenției europene asupra cetățeniei prevede că „însăși natura atribuirii cetățeniei impune statelor să stabilească anumite criterii pentru a-și determina propriii cetățeni. Aceste criterii ar putea avea ca rezultat, în anumite cazuri, un tratament preferențial în domeniul cetățeniei. Exemple comune de motive justificate de diferențiere sau tratament preferențial sunt cerința cunoașterii limbii naționale pentru a fi naturalizat și dobândirea facilitată a cetățeniei datorită descendenței sau a locului de naștere. Convenția însăși, în temeiul articolului 6, paragraful 4, prevede facilitarea dobândirii cetățeniei în anumite cazuri.”

109. Nu în ultimul rând, Curtea reține că reglementarea propusă este identică celor existente în alte legi naționale — de exemplu, în Regatul Unit (KoLL — „Knowledge of language and life in the UK requirement”) și în Ungaria.

110. Pentru aceste motive, Curtea observă că dispozițiile legale criticate nu vin în contradicție cu prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție din perspectiva unor antinomii intralegale cu dispozițiile art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 11 alin. (1)] din legea criticată, astfel cum se susține în motivarea obiecției, aceste din urmă dispoziții legale reglementând aceeași regulă referitoare la dovada cunoașterii limbii române de către persoanele care solicită redobândirea cetățeniei române, în condițiile prevăzute de legea criticată.

111. În ceea ce privește invocarea de către autoarea sesizării a dispozițiilor constituționale ale art. 53, Curtea constată că acestea nu sunt incidente în prezenta cauză, întrucât dispozițiile legale criticate nu restrâng exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți, ci creează un regim juridic mai favorabil pentru o anumită categorie de persoane care solicită redobândirea cetățeniei române, în funcție de vârstă, diferență care însă nu contravine principiului constituțional al egalității în drepturi.

112. Așadar, dispozițiile criticate reglementează o „obligație pozitivă” care încearcă să corecteze o inechitate de fapt, prin aplicarea unui tratament diferit persoanelor care au împlinit vârsta de 65 de ani la data depunerii cererii de acordare a cetățeniei române, această posibilitate fiind recunoscută unui

stat membru inclusiv în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, nefiind interzis de art. 14 din Convenție.

113. Cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 41 [cu referire la art. 37² alin. (2)] din legea criticată — care prevăd că în privința unor termene de procedură expres reglementate în cuprinsul Legii nr. 21/1991 nu sunt aplicabile instituțiile suspendării și întreruperii, nici chiar în caz de forță majoră, și că forța majoră nu împiedică curgerea acestor termene —, în privința cărora se susține că încalcă principiile statului de drept, astfel cum acesta este reglementat la art. 1 alin. (3) din Constituție, Curtea reține că, într-adevăr, textul criticat prevede o excepție de la regulile de drept referitoare la cazurile de suspendare și la cele de întrerupere a cursului termenelor, însă această soluție legislativă nu afectează substanța dreptului exercitat prin acțiunile având ca obiect acordarea sau redobândirea cetățeniei române ori renunțarea la cetățenia română. Aceasta întrucât, spre deosebire de alte situații juridice în care nerespectarea (încălcarea) unui termen imperativ duce la stingerea dreptului subiectiv, în cazul normei criticate subzistă posibilitatea persoanei în cauză de a formula o nouă cerere de acordare a cetățeniei. În acest sens, dispozițiile art. 37² alin. (3) din Legea nr. 21/1991 prevăd că persoanele cărora li s-a respins cererea de acordare sau de redobândire a cetățeniei române ori de renunțare la cetățenia română pentru depășirea termenelor prevăzute la alin. (2) al art. 37² din Legea nr. 21/1991 au posibilitatea să formuleze o nouă cerere, în condițiile legii.

114. De altfel, soluția analizată ține seama și de împrejurarea că beneficiul acordării cetățeniei române trebuie să se realizeze numai cu respectarea ordinii publice, având în vedere importanța raporturilor juridice care se stabilesc între solicitant și statul român.

115. Mai mult, dreptul statelor de a reglementa prin legea națională condițiile în care un străin sau un apatrid poate dobândi cetățenia aceluia stat, alături de alte prerogative, spre exemplu, de a legifera, de a distribui justiția, de a percepe taxe și impozite pe teritoriul său, este unul dintre așa-numitele „drepturi regaliene”, pe care acesta nu le poate ceda altui stat sau altei entități fără a-și știrbi suveranitatea.

116. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi în ceea ce privește soluția de la punctul 1 și cu majoritate de voturi în ceea ce privește soluția de la punctul 2,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite și constată că dispozițiile art. 1 pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (1) lit. d) și alin. (3)], ale art. 1 pct. 4 (cu referire la art. 8¹), ale art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 11 alin. (1)], ale art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 13 alin. (4) și (5)], ale art. 1 pct. 15 [cu referire la art. 15 alin. (6)], ale art. 1 pct. 16 [cu referire la art. 15¹ alin. (5) lit. b)], ale art. 1 pct. 17 [cu referire la art. 16 alin. (6)], ale art. 1 pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. a)], ale art. 1 pct. 27 [cu referire la art. 25 alin. (1) lit. b) și c)], ale art. 1 pct. 41 [cu referire la art. 37² alin. (2)] și ale art. XIV alin. (3) din Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

2. Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite și constată că dispozițiile art. 1 pct. 3 [cu referire la art. 8 alin. (2)], ale art. 1 pct. 8 [cu referire la art. 12 alin. (3)] și ale art. 1 pct. 21 [cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. b)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 29 octombrie 2024.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

MARIAN ENACHE

Magistrat-asistent,
Cristina Teodora Pop

OPINIE SEPARATĂ

În **dezacord** cu soluția pronunțată de Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, de respingere ca neîntemeiată în întregime a obiecției de neconstituționalitate formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la Legea pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, formulăm prezenta **opinie separată** și apreciem că:

— art. 1 pct. 3 cu referire la art. 8 alin. (2) din Legea nr. 21/1991;

— art. 1 pct. 8 cu referire la art. 12 alin. (3) din Legea nr. 21/1991;

— art. 1 pct. 21 cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. b),

sunt **neconstituționale**, iar obiecția trebuia să fie admisă întrucât respectivele articole încalcă **art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea, previzibilitatea și claritatea legii**, pentru următoarele motive:

1. Printr-o jurisprudență consolidată în timp, Curtea Constituțională a arătat că suplețea în redactarea normelor juridice poate fi de dorit și că este dificil să fie redactate legi de o precizie totală, însă ea a precizat că această eventuală suplețe nu trebuie să afecteze calitatea și previzibilitatea legii. Calitatea, claritatea și previzibilitatea legii nu sunt obiective în sine, ci au ca finalitate să nu facă imposibilă adaptarea conduitei destinatarilor legii la exigențele actului normativ. În acest sens, cu titlu de exemplu a se vedea Decizia nr. 56 din 31 ianuarie 2024, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 281 din 2 aprilie 2024, paragraful 35, și jurisprudența acolo citată. Prin cerința de claritate, Curtea Constituțională a înțeles „caracterul neechivoc al obiectului reglementării, prin cea de precizie, exactitatea soluției legislative alese și a limbajului folosit, iar prin previzibilitatea legii, scopul și consecințele pe care le antrenează” (Decizia nr. 183/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 22 mai 2014, paragraful 23).

2. Conform art. 8 alin. (4) teza I din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, „textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce”, iar conform art. 36 alin. (1), „actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie”.

3. Cu toate că normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, Curtea Constituțională a constatat că, prin reglementarea acestora, legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ și a arătat că nerespectarea lor echivalează cu încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție (Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012, paragraful III, Decizia nr. 681 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 477 din 12 iulie 2021, Decizia nr. 448 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 5 din 7 ianuarie 2014). Nerespectarea acestora determină, în viziunea Curții, apariția unor situații de incoerență și instabilitate, contrare principiului securității raporturilor juridice în componenta sa privitoare la claritatea și previzibilitatea legii (Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012 și Decizia nr. 448 din 29 octombrie 2013, anterior citate).

4. Cu referire la principiul securității raporturilor juridice, Curtea Constituțională a statuat, că, deși nu este în mod expres consacrat în Constituție, el poate fi dedus din prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3), conform cărora România este stat de drept, democratic și social. Prin urmare, acest principiu constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept (Decizia

nr. 56 din 31 ianuarie 2024, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 281 din 2 aprilie 2024, paragraful 37).

5. Art. 1 pct. 3 din Legea deferită controlului de constituționalitate, cu referire la art. 8 alin. (2) din Legea nr. 21/1991, prevede că termenul de 8 ani necesar a fi îndeplinit pentru solicitantul de cetățenie, titular al dreptului de ședere pe termen lung sau al dreptului de rezidență permanentă în România și care locuiește legal pe teritoriul României, poate fi redus cu până la 3 ani în cazul în care solicitantul, pe lângă condițiile de fond prevăzute de lege, îndeplinește și anumite **condiții suplimentare**, respectiv face dovada participării sale active la viața economică a societății românești, ori după caz, a unor realizări educaționale relevante sau a unei contribuții deosebite în domeniul cultural, al promovării drepturilor omului, al angajamentului social sau de voluntariat — și se află în una dintre următoarele două situații:

a) este cetățean al unui stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori este cetățean al Confederației Elvețiene;

b) s-a născut pe teritoriul României, iar la data nașterii sale părinții săi sau, după caz, unul dintre aceștia, locuia legal pe teritoriul României.

Condițiile suplimentare instituite de către legiuitor pentru reducerea termenului de 8 ani cu până la 3 ani, anume:

— participarea sa *activă* la viața economică a societății românești, ori, după caz;

— realizări educaționale *relevante*; sau

— contribuții *deosebite* în domeniul cultural, al promovării drepturilor omului, al angajamentului social sau de voluntariat, sunt caracterizate de un grad excesiv de generalitate și au conținut necircumstanțiat, fapt care are drept consecință lipsa de claritate și de previzibilitate a normei.

6. Legea supusă controlului de constituționalitate nu precizează criterii clare și obiective de apreciere acestor condiții suplimentare de fond privind acordarea cetățeniei, care să permită Comisiei pentru cetățenie aprecierea ori cuantificarea unei participări active la viața economică ori a unor realizări educaționale relevante sau a unor contribuții deosebite în domeniul cultural, al promovării drepturilor omului, al angajamentului social sau de voluntariat, fapt care antrenează o marjă de apreciere excesivă pentru autoritățile publice competente să o pună în aplicare.

7. Observăm că, de exemplu, în cazul modificării art. 8¹ din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, pentru situația dovedirii contribuției la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, legiuitorul a prevăzut în mod expres cazurile ce se circumscriu acestei contribuții, respectiv: a) activități prin care se asigură promovarea imaginii României în străinătate sau a drepturilor românilor din străinătate ori care au drept scop susținerea mediului asociativ românesc din străinătate; b) activitatea didactică și științifică de promovare a limbii și culturii române sau activitatea publicistică în limba română; c) activități prin care se asigură menținerea și afirmarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a românilor din străinătate. Prin comparație, adăugarea condițiilor suplimentare de fond privind acordarea cetățeniei mai sus menționate rămâne vagă și imprecisă: „participare *activă*”, „realizări *relevante*” și „contribuții *deosebite*”, fapt care conduce la concluzia nerespectării exigențelor de calitate specifice normelor juridice, claritate, precizie și previzibilitate, adică a art. 1 alin. (5) din Constituție.

8. Art. 1 pct. 8 din Legea deferită controlului de constituționalitate, cu referire la art. 12 alin. (3) din Legea nr. 21/1991 prevede că acordarea cetățeniei române, inclusiv în ipoteza redobândirii acesteia, se poate dispune doar atunci când

există „certitudinea că sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute de lege”, „orice îndoială” cu privire la îndeplinirea vreuneia dintre ele ducând la respingerea cererii.

9. Prin raportare la exigențele de calitate a legii menționate mai sus și această dispoziție este criticabilă. Astfel, solicitantul de cetățenie poate dobândi sau redobândi cetățenia doar în cazul în care **nu există niciun dubiu** cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege. În limbajul comun, pentru interpretarea sintagmelor „când există certitudinea” sau „orice îndoială” se poate recurge la sensul obișnuit al cuvintelor, prevăzut de Dicționarul explicativ al limbii române, însă pentru modalitatea concretă de aplicare de către autoritatea competentă a unor astfel de criterii legale de acordare a cetățeniei este necesară o precizie sporită, în absența căreia Comisia pentru cetățenie dobândește un rol activ în aprecierea „certitudinii” sau a lipsei „oricărei îndoieli”.

10. Aceasta cu atât mai mult cu cât standardul utilizat de legiuitor în materia cetățeniei („dincolo de orice îndoială”) este asemănător dar nu identic și poate părea chiar mai exigent decât cel utilizat în materie penală („dincolo de orice îndoială rezonabilă”). Pe cale de consecință el poate fie să dea expresie unui standard autonom, specific doar materiei cetățeniei, fie să exprime un grad de exigență mai ridicat în materia acordării cetățeniei decât cele utilizate în materie penală atunci când se face vorbire despre „îndoiala rezonabilă”.

11. Astfel, în materie penală, condamnarea se pronunță dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat. Cu privire la sintagma „îndoială rezonabilă” Curtea Constituțională a constatat că ea este de sorginte jurisprudențială europeană și apare, de exemplu, în Hotărârea din 11 iulie 2006 a Curții Europene a Drepturilor Omului (paragraful 104), pronunțată în Cauza *Boicenco împotriva Republicii Moldova*, potrivit căreia, standardul de probă „dincolo de orice îndoială rezonabilă” permite „deducerea sa și din coexistența unor concluzii suficient de întemeiate, clare și concordante sau a unor prezumții de fapt similare și incontestabile” (Decizia nr. 47 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 27 aprilie 2016, paragraful 14). Preluarea în sistemul continental a standardului probei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”, specific sistemelor adversariale, este rezultatul tendinței de obiectivizare a standardului convingerii intime a judecătorului care, în esența sa, presupune un grad apreciabil de subiectivitate. Acest standard poate fi pe deplin înțeles doar prin raportare la standardul *in dubio pro reo*, care, la rândul său,

constituie o garanție a prezumției de nevinovăție și reflectă modul în care principiul aflării adevărului, consacrat la art. 5 din Codul de procedură penală, este aplicat în materia probațiunii. El se referă la aceea că, în măsura în care dovezile administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat conțin o informație îndoielnică fie cu privire la vinovăția făptuitorului, fie în legătură cu fapta imputată, instanțele judecătorești nu își pot forma o convingere care să se constituie într-o certitudine și, de aceea, ele trebuie să concluzioneze în sensul nevinovăției acuzatului și să îl achite” (Decizia nr. 47 din 16 februarie 2016, anterior citată, paragraful 18).

12. Or, cu privire la modificarea la art. 12 alin. (3) din Legea cetățeniei nr. 21/1991 legea supusă controlului de constituționalitate instituie un criteriu subiectiv, a cărui neîndeplinire nu determină aplicarea principiului *in dubio pro reo*, ci conduce la respingerea cererii petentului. Acest criteriu subiectiv permite formarea convingerii Comisiei pentru cetățenie pe baza unei largi marje de apreciere, ceea ce potențează posibilitatea apariției arbitrarului ori a excesului de putere. Tocmai din aceste motive precizia, claritatea și previzibilitatea normei juridice criticate trebuie să fie dincolo de orice dubiu care ar putea apărea în aplicarea sa.

13. Art. 1 pct. 21 din Legea deferită controlului de constituționalitate cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. b) din Legea nr. 21/1991 definește printre cazurile temeinic justificate pentru soluționarea cu prioritate a unor dosare privind cererile de acordare sau de redobândire a cetățeniei române și pe cel care constă în „*existența unor motive imperative de interes public*”.

14. Prin raportare la exigențele de calitate a legii menționate mai sus și această dispoziție este criticabilă dat fiind lipsa de claritate și de precizie a cazului nou introdus. Se constată că legiuitorul a făcut vorbire de un caz generic, fără precizarea unor criterii obiective care să permită identificarea clară a unor posibile situații în care soluționarea unor dosare să poată fi prioritizată. Acest fapt este, pe de o parte, susceptibil a da naștere la potențiale abuzuri ori manifestări arbitrare din partea Comisiei pentru cetățenie, iar pe de altă parte, de natură a nu permite petenților să își adapteze conduita la exigențele legale.

În concluzie, apreciem că obiecția de neconstituționalitate cu privire la art. 1 pct. 3 cu referire la art. 8 alin. (2) din Legea nr. 21/1991, art. 1 pct. 8 cu referire la art. 12 alin. (3) din Legea nr. 21/1991 și art. 1 pct. 21 cu referire la art. 19¹ alin. (4) lit. b) trebuie admisă, iar respectivele prevederi trebuiau declarate neconstituționale prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea, previzibilitatea și claritatea legii.

Judecător,
Elena-Simina Tănăsescu

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR



„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.

Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

